

mutatkoznék, és sok szűz területen a bányáipar meghonosítása által munkásosztályunk új meg új kereseti forrást nyerne, a mi nemzetgazdasági fejlődésünkre csak üdvös visszahatást szülne.

A mennyiben rézbányászatunk hanyatlásának orvoslásával foglalkozik, végre még a következő cikket röviden bemutatjuk.

NEUBAUER FERENCZ, szomolnoki m. kir. kohóőnök *Magyarország rézbányászatának jelenéről és jövőjéről* című előadásában javaslatot tett a Magyarországon jelenleg teljesen pangó rézgyártás emelésére. Oda utal, hogy a Bessemer-módszernek alkalmazása által a réznek kohósítási költségei vagy 40%-al leszállíthatók. Felhozta, hogy a MANHÉS-féle converterekben előállított réznek metermázsjája csak 7 frt 65 kr.-ba kerül, míg Angliában 15 frt 75 kr.-ba; tehát MANHÉS kohósítási módszere mellett a réz 50%-al olcsóbban állítható elő, és tisztátlan érczekből is a legjobb minőségű fém kerül ki, arany- meg ezüsttartalmú érczek pedig akadály nélkül feldolgozhatók.

Az előállítási költségek ily lényeges leszállítása mellett tehát kivüláglik, hogy a felső-magyarországi számos felhagyott rézbánya újból való felélesztése lehetővé tétetnék.

A Bessemer-módszernek nálunk való alkalmazása ellen egyedül az szólhatna, hogy ezen módszer sikeresen csak nagyobb termelésnél keresztülvihető, szerző azonban megkíséرتi kimutatni, hogy a réznek Bessemer szerint való felkohósítása, egy 1000 q évi termelésre felszerelt kohóban is jövedelmezően fogantatosítható volna.

GEZELL SÁNDOR.

IRODALOM.

(25.) BITTNER A. *Ueber die Mündung der Melania Escheri Brongt. und verwandter Formen.* (Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt. Wien, 1888. p. 89.)

A *Tinnyea nov. gen.** geologiai fekvésének ismertetése és rövidre fogott leírása után, a hol a nyílás tulajdonságai vannak főként méltatva, elősoroltatnak a megkülönböztető sajáttságok az új genus, a *Faunus* és a *Melanatria* közt, melyeket HANTKEN mint ahhoz legközelebb állóknak jelöl meg és kiemeltetik — mit hasonlóan ugyanazon szerző is tett — a nagy hasonlatosság a *Melania Escheri*-hez

Irodalmi adatok és saját észleletek alapján szerző azon eredményre jut, hogy a *Tinnyea*-t jellemző tulajdonságok a *Melania* fajok és azok rokonainál (*Pirena*, *Melanopsis*, *Melanatria*) mind megtalálhatók, kivéve a *Tinnyea*-nál említett duzzadákat a csatorna felett, mely azonban ennél sem látszik állandó jellegnek lenni, mert a HANTKEN által közlött teljes alaknál ez szintén hiányzik. Ha az azonban a *Tinnyea* valamennyi példányainál is megvolna, szerző nem tartja szükségesnek a *Melania Escheri*-t magát és rokonait tőle nembelileg elválasztani.

FRANZENAU ÁGOSTON.

* HANTKEN: *Tinnyea Vásárhelyii nov. gen. et nov. spec.* Földtani Közlöny, XVII. köt. 313. lap. Egy táblával. Budapest, 1887.

(26.) BITTNER A.: *Orygoceras aus sarmatischen Schichten von Wiesen.* (Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt, Wien, 1888, p. 177.)

A bécsi cs. k. geologiai intézet gyűjteményében a sopronmegyei Rétfalu (Wiesen) határában talált szármátkorú kőületek összehasonlító áttekintése alkalomával szerző egy darabot *Dentalium Jani* HOERN. jelöléssel talált, mely azonban az *Orygoceras dentaliforme* BRUS.-hoz igen közel álló alak egy jól megmaradt példányának bizonyult.

Ezen sajtóságos genus eredetileg Dalmátiából iratott le,¹ elterjedési területe újabb magyarországi leletek által azonban tetemesen nagyobbodott.²

Azon tény, hogy ezen alakok előfordulása a szármátkorú rétegekben konstataztatott, az *Orygoceras* és a marin Caecidák közti direct összeköttetésére utal, melyet egyrészt Böttger³ már hangsúlyozott, valamint másrészt Brusinának az *Orygoceras* alakokra használt «Édesvizi-caecidák» elnevezését is megigazolta.

FRANZENAU ÁGOSTON.

(27.) HAZAY GYULA: *A «József főherceg barlang» a Biharban.* (Természett. Közlöny. XIX. k. Budapest, 1887. p. 233.)

Egy órai távolban Rézbányától északnak, a Priszlop tövében fekszik Szegegytel falu, a honnan a falu nevét viselő völgyben, a szerző által elnevezett «József főherceg» barlang másfél órai jó gyaloglás után érhető el, elhaladva egy-szersmind a Schmidt-féle «Albrecht főherceg» barlang mellett is.

Az alig 1000 méter hosszú vízszintesen elterjedő új barlang bejárata félkör-szerű, 11 m széles, 7.5 m magas és délnek fekvő. A barlangnak alja majdnem mindenütt fehér mészburok. Az oldalfalakat tömör mészkéreg borítja ugyannyira, hogy a kopár kőzet csak egyes oldalfülkékben látható. Az egyes üregek telve vannak a legcsodálatosabb cseppkőképződésekkel.

A valószínűleg itt is nagyobb mennyiségben összegyűlő tavaszi vizeknek nyáron csak nyomait találni. Ilyenkor a csepphullás is igen gyér, úgy hogy a barlang száraznak mondható. Hőmérséklete 9—10° R. között változik, a medencékben levő víz hőmérséke 8°. Levegője tiszta, légvonat nem érezhető benne.

Mint minden cseppkőbarlangban, úgy ebben is a stalagtitek és stalagmiték legcsodálatosabb alakulásaival találkozunk, melyek a fantáziának tág teret nyitnak ismert tárgyak összehasonlítására. Szerző vagy 68 ilyen alakulatot ismertet, sőt néhányat még rajzban is bemutat.

A barlangot összetevő 11 nagyobb üreg vagy terem helyrajza egy térképen van adva.

Az ásátások a barlangban medve- és hiena-csontokat hoztak felszínre. Ezek vagy a felső mészrétegben voltak, vagy pedig 1, sőt 1.5 m vastag mészréteg áttörése után löszszel vegyes kötőmelékek között.

FRANZENAU ÁGOSTON.

¹ BRUSINA: *Orygoceras*, eine neue Gasteropoden Gattung der Melanopsiden-mengel Dalmatiens. Beiträge zur Paläontologie Oesterreich-Ungarns und des Orients. II. Band p. 33.

² PETHŐ GY. DR.: Boros-Jenő, Apatelek, Buttyin és Beél környékének geologiai viszonyai a Fehér-Kőrös völgyében. A magyar kir. Földtani Intézet évi jelentése 1886-ról, p. 96.

³ BÖTTGER: Ueber *Orygoceras* Brus. Neues Jahrbuch für Mineralogie. 1884. II. Bd. p. 44.